

ingenlunde blive uden indflydelse. Netop efter en begrænsning i landstingets forfatningsmæssige magt vil det lettere end nu kunne øve indflydelse, fordi det lettere tør bruge den begrænsede magt end den magt, som efter den gældende grundlov finder udtryk i de to tings ligestilling.

Tabet af de til en tokammerordning knyttede fordele opvejes ikke af den påtænkte indførelse af folkeafstemninger. Dette er uden videre indlysende for så vidt angår betryggelsen for lovforslagenes saglige udformning og med hensyn til fordelene ved en arbejdsdeling. Derimod kan en adgang for et mindretal af rigsdagen til at kræve folkeafstemning naturligvis til en vis grad tænkes at modvirke gennemførelsen af love, som er fremgået af en forbigående magtstilling i rigsdagen, men folkeafstemninger er et utilstrækkeligt middel hertil, bl. a. fordi de ikke medfører den udsættelse af afgørelsen, som en tokammerordning er egnet til at hidføre. Iøvrigt er jo en række meget vigtige love i udkastet undtaget fra reglerne om folkeafstemning.

Med hensyn til grundlovsudkastets øvrige indhold finder vi kun anledning til her at fremsætte et par bemærkninger om de påtænkte folkeafstemninger vedrørende valgretsaldere.

Vi finder det for det første urimeligt, at den valgretsaldere, som bliver fastsat ved en folkeafstemning, hvis resultat skal godkendes ved grundloven, kan ændres ved en almindelig lov, blot lovforslaget ikke forkastes ved en folkeafstemning, der finder sted efter de almindelige regler om folkeafstemninger. Dette betyder, at ændringen kan gennemføres, når under 30 pct. af de stemmeberettigede har stemt imod lovforslaget, selv om disse stemmer udgør flertallet ved afstemningen, til eks. hvis 29 pct. stemmer imod og kun 20 pct. stemmer for. Ligesom den valgretsaldere, som tænkes gennemført ved den ny grundlov, skal vedtages af et flertal af dem, der deltager i den særlige afstemning om valgretsaldere, bør en senere ændring af valgretsaldere kun kunne gennemføres, når den ved folkeafstemningen er tiltrådt af et flertal af dem, der deltager i afstemningen.

Det er dernæst urimeligt, at folkeafstemningen om 21 eller 23 års valgretsaldere sker samtidig med folkeafstemningen om grundloven. Vælgerne vil, hvis de to afstemninger finder sted samtidig, være uden kendskab til resultatet af den særlige afstemning om valgretsaldere, når de skal tage stilling til selve grundlovsforslaget, hvis vedtagelse medfører, at det nævnte afstemningsresultat bliver gældende ret. Ingen saglige grunde kan anføres imod, at afstemningen sker samtidig med det valg eller et af de valg, som skal finde sted efter grundlovsforslagets første vedtagelse i rigsdagen. Herved opnås, at vælgerne ved afstemningen om selve grundlovsforslaget har kendskab til den valgretsaldere, de ved deres afstemning tiltræder eller forkaster, medens de i modsat fald må stemme uden at vide, hvad de på dette punkt stemmer for eller imod.

Med ærbødighed

(sign.) **Jens Møller.**

(sign.) **Poul Andersen.**

Under henvisning til det af mig udarbejdede memorandum om tokammersystemets udformning i demokratiske stater (bilag 8), kan jeg i det væsentlige tiltræde ovenstående for så vidt angår spørgsmålet om eet- eller tokammersystem.

22. januar 1953.

(sign.) **Alf Ross.**